

LIJST VAN ARTIKELEN IN 'GABRIËL' in de jaargang 2019

Nr.1 FEBRUARI

HET REMBRANDTJAAR OP DE OMSLAG VAN ONS BLAD (1)

Door Anton Schipper

Al een aantal jaren is het gebruikelijk dat op de omslag van ons blad een tweetal zegels wordt afgebeeld die een bepaald thema weergeven. Rechtsboven altijd dezelfde postzegel en linksonder voor elk nummer een andere zegel. Zó hebben we in het Lutherjaar 2017 zegels van Luther laten zien en vorig jaar hebben we als thema schilderijen uit de Italiaanse renaissance afgebeeld. De gekozen jaarpostzegel is een zelfportret van Rembrandt met Saskia, een ets uit 1636.

'Jacobs droom' is gekozen voor de wisselende afbeeldingen linksonder. Rembrandt tekende ca 1644 in bruine inkt het moment dat Jacob de Heer bij zich zag staan en Hem hoort zeggen dat God hem altijd zal beschermen.

DE NATIONALE SYNODE VAN DORDRECHT 1618/19

Door Joke van Strien

Op 13 november 1618 kwamen in een bovenzaal van de Kloveniersdoelen in Dordrecht de afgevaardigden van de calvinistische kerken uit vijf gewesten van de Republiek bijeen om te proberen een belangrijk twistpunt over de kerkelijke leer te beslechten.

FILATELISTENVERENIGING
Gabriël
400 JAAR
SYNODE VAN DORDRECHT

SYNODE
DORDT
10 DAGEN
DOE AAN DE SYNODE

In de eerste jaren van de 17de eeuw was er aan de universiteit van Leiden tussen de beide theologie-professoren Arminius en Gomarus verschil van mening ontstaan over het leerstuk van de voorbeschikking of predestinatie.

Mogelijk zou een nationale synode de gerezen tegenstellingen kunnen overbruggen.

Hoe dat afliep leest u in het artikel dat onder het wolkje 'artikelen 2019' in zijn geheel is opgenomen.

METAMORFOSE ALS THEMA IN DE FILATELIE

Door Henk Groenewegen ofm.

'Metamorfose' of 'Gedaantewisseling' is een onderwerp dat steeds weer mensen prikkelt tot fantasie en creativiteit. Op allerlei gebied kom je veranderingen, wisselingen in vorm, karakter en verschijning tegen: in de natuur, de kunst, de religie en ook op postzegels. In dit artikel vindt u een aantal van deze veranderingen op postzegels uitgebeeld en geduid.

KERKEN IN BERLIJN

Door Ben Vermeulen

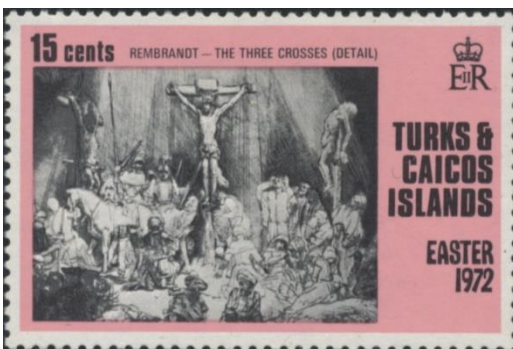
De geschiedenis van Berlijn gaat ongeveer terug naar het jaar 1237. Het is begonnen met de kleine gemeente Cölln op een eiland in de rivier de Spree en het kleine gehucht Berlin aan de rechteroever van de Spree.

De auteur neemt u mee aan de hand van de bouw van een aantal grote kerken naar de geweldige groei (uiteindelijk tot een wereldstad) die begon onder de Grote Keurvorst Friedrich Wilhelm (1610-1688) van Pruisen.

Nr.2 APRIL

HET REMBRANDTJAAR OP DE OMSLAG VAN ONS BLAD (2)

Door Anton Schipper

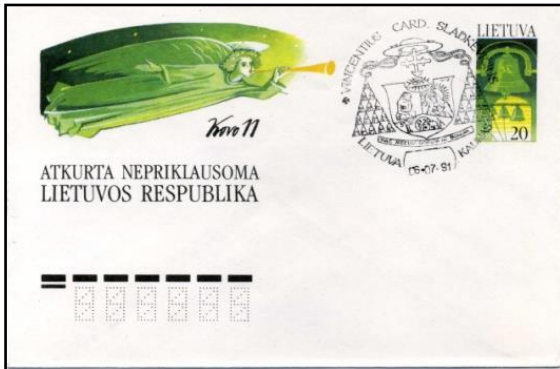
Voor dit nummer hebben we gekozen voor de ets 'De drie Kruisen', gedeeltelijk afgebeeld op een postzegel van de Turks en Caicos Eilanden, Pasen 1972. Van deze ets zijn vijf afdrucken bekend.

PSALMTEKSTEN IN CHRISTELIJK PERSPECTIEF (2)

Door Harry Manie

Psalmteksten als devies in het wapen van bisschoppen/kardinalen

Psalmteksten kunnen ook gebruikt worden als motto. Dat gebeurt nogal eens in de kerkelijke heraldiek. Zo staat er een psalmtekst in het kardinaalswapen van Vincentius Sladkevičius: Als devies onder dit prachtige bisschopswapen de tekst van psalm 85:17 **fac mecum signum in bonum**. Vulgaat: *fac me signum in bono = geef mij een teken van uw goedheid* (NBV 86:17); SVV: *doe aan mij een teken ten goede*.

Het vervolg van dit artikel en de literaturopgave kunt u lezen onder het wolkje 'Artikelen 2019'.

ZEVEN VRUCHTEN

Door L. Westera

Op de eerste bladzijde van de Bijbel wordt al melding gemaakt van vruchtbomen. De auteur vertelt naar aanleiding van getoonde postzegels over de rijkdom aan vruchten van het land Israël. Daaronder rekt hij ook de beide graansoorten; tarwe en gerst. Het verhaal van Ruth is een prachtige illustratie hoe een graanoogst verliep.

Daarnaast komen de druif als bron van de wijn aan bod.

MOEDERDAG IN DE FILATELIE

Door Henk Groenewegen ofm

In veel landen wordt in de maand mei Moederdag gevierd. De moeders worden op deze dag extra verwend met cadeautjes en ontvangen een ontbijt op bed. Moederdag is in Amerika ontstaan en heeft mede door de commercie een wijde verbreiding gekregen. Ook de filatelie is vertrouwd met dit thema. Nog steeds worden rond Moederdag veel zegels uitgegeven, zoals die van 'Dia de las Madres' van 2010 uit Mexico.

Het verhaal achter Moederdag dateert al uit oude tijden. In de Griekse en Romeinse oudheid bestond reeds de verering van de Frygische godin Rhea. Vanaf de 6e eeuw vóór Christus werd zij vereerd als de Magna Mater, godin van de vruchtbaarheid.

In het christendom heeft Maria van Nazareth, verloofde van Jozef, de titel 'moeder van alle gelovigen' gekregen. Maria was nog jong, toen een engel haar bezocht en zei: 'Gegroet Maria, je bent begenadigd, de Heer is met je. Je zult zwanger worden en een zoon baren, en je moet hem Jezus noemen'(Luc. 1,31-33). Vanwege dit moeder-zijn

van Jezus de Verlosser heeft Maria al vanaf vroege tijden een bijzondere plaats ingenomen binnen de christelijke gemeenschap. Zij wordt door de gelovigen vereerd

als 'Mater Ecclesiae', Moeder van de Kerk. De zegel van het Vaticaan van 1989 toont een miniatuur van 'het bezoek van de engel aan Maria' uit een manuscript van 1389 uit de Biblioteca Vaticana.

Al in de eerste eeuwen van de Kerk hebben gelovigen een diepe bewondering gehad voor de Moeder van Jezus. Maar pas vanaf de 11^e eeuw is er sprake van een Mariaverering in de zin van kerkelijke feesten en wordt haar moederschap uitgebeeld.

DE APOSTELCOMMUNIE EN DE MOEDER GODS VAN HET TEKEN

Door Harry Manie

Het eeuwfeest (1917-2017) van de Congregatie van de Oosterse Kerken werd door de Vaticaanse Post opgeluisterd met een miniatuurvelletje. Het velletje toont het middenstuk en het bovenste gedeelte van de muur van de apsis in de kapel van de Congregatie voor de Byzantijnse ritus, geschilderd door de Nederlandse benedictijner monnik Jérôme Leussink (1898-1952).

Bijzonder is de afbeelding van de Moeder Gods in gebedshouding, de zogeheten Orante, haar opgeheven armen zij heet teken van de voorspraak.

De kapel in het Vaticaan is niet toegankelijk voor publiek en wordt zelden gebruikt voor de eredienst. Met dit velletje kunnen wij een blik werpen op deze bijzondere Byzantijnse iconenschilderingen.

Nr.3 JUNI

HET REMBRANDTJAAR OP DE OMSLAG VAN ONS BLAD (3)

Door Anton Schipper

Voor dit nummer hebben we als wisselzegel gekozen voor de ets 'Christus te Emmaüs', afgebeeld op een postzegel uit Slowakije (2005).

Op de derde dag na zijn kruisiging staat Jezus op uit de doden en verschijnt een aantal malen aan zijn leerlingen. Twee van hen zijn op weg naar Emmaüs (Lucas 24) als zich plotseling een man bij hen voegt. Ze praten met hem over alles wat de afgelopen dagen gebeurd is en als ze bij hun huis zijn aangekomen, nodigen ze hem uit voor de maaltijd. Pas als hij de zegen uitsprekt en het brood breekt, worden hun ogen geopend en herkennen ze Jezus.

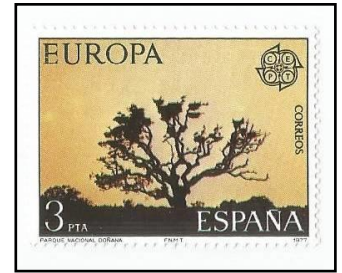
ZEVEN VRUCHTEN (Deel 2)

Door L. Westera

Na de druif aan de wijnstok komen we toe aan de vijg. De vijgenboom behoort tot dezelfde familie als de moerbeiboom en komt in het hele Middellandse Zeegebied voor.

Met name in Palestina en Syrië groeit hij voortreffelijk en wordt 6 tot 9 meter hoog met een kromme stam en vertakkingen in alle richtingen. In zomer zie je van de stam niet veel vanwege de heel grote hartvormige bladeren, die groter zijn dan van welke boom ook. We lezen in de Bijbel, dat Adam en Eva (toen ze van de verboden vrucht hadden gegeten) zich met vijgenboom-bladeren bedekten en zich daarvan schorten maakten.

de

de

Vervolgens de granaatappelboom. Nog voor Israël zich in Kanaän vestigde was deze boom daar al aanwezig, zo lezen we in Deuteronomium. Het is een bladverliezende boom, waarvan de bladeren in oktober afvallen en in maart weer tevoorschijn komen. Kort daarna is de bloei en die kondigt de lente aan, zo lezen we in Hooglied. Verschillende Bijbelteksten geven aan dat de granaatappel algemeen bekend was en van de verspieders lezen we dat ze behalve druiventrossen ook granaatappels meebrachten om daarmee aan te geven, dat het beloofde land een goed land was.

De olijfboom is een altijd groene boom, niet zo hoog en komt voor in het hele gebied rond de Middellandse Zee. Oude bomen hebben vaak een knoestige samengegroeide stam. Het blad lijkt wat op wilgenbladeren en is aan de bovenzijde wat leerachtig. Dit beperkt de verdamping. De bloeitijd valt in het begin van mei en de bloempjes zijn klein en wit, een beetje vergelijkbaar met onze liguster.

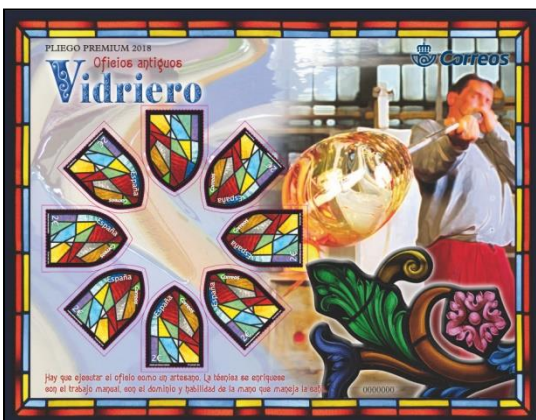
Als laatste van de zeven vruchten zijn we aan de dadel toegekomen. De dadel groeit aan een hoge boom met een slanke rechte stam en is een palmboom **28**. Meest wordt van de dadelpalm gesproken. De boom komt in heel Mesopotamië (stroomgebied van de Eufraat en

de Tigris) voor, ook in Egypte, Arabië en Palestina.

Dagtekst en zegel door Dirk Frelink

Tekst van de dag is **Filippenzen 4:6** *Maak je geen zorgen, maar vraag GOD alles wat je nodig hebt. Bid tot GOD, wat er ook gebeurt. En dank Hem altijd.*

OUDE AMBACHTEN OOK IN SPANJE NOG STEEDS IN DE BELANGSTELLING!

Door Joop Kuijjer

In de serie Oude Ambachten van de Spaanse Post was het op 24 september 2018 de beurt aan het glasblazen en –schilderen. Het premiumblokje laat een glaskunstenaar zien die glas blaast om prachtige objecten te maken met onmogelijke vormen en levendige kleuren. Het blokje is uitgevoerd met details die herinneren aan gebrandschilderde ramen en in één hoek een typisch motief van deze kunstwerken. Het bevat zeven zegels en een vignet in de vorm van een gotisch raam.

NOTRE DAME, PARIJS

Door Ben Vermeulen

Een icoon van Frankrijk misschien wel van Europa verwoest door een helse brand die op 15 april jl. 's avonds om half zeven uitbrak en heel Frankrijk in het spirituele en emotionele hart heeft geraakt.

MAURITS EN OLDENBARNEVELT, eerst medestrijders, later tegenspelers

Door Joke van Strien

In ons blad februari 2019 hebt u kunnen lezen over de Synode van Dordrecht die in 1618 en 1619 de jonge Republiek in de ban hield. Dit artikel gaat over de twee hoofdrolspelers in de gebeurtenissen na het overlijden van Willem van Oranje. Gezamenlijk zouden beiden een grote rol spelen in de politiek van de jonge Republiek, de organisatie van het Staatse leger en in Maurits' successen vóór de sluiting van het Twaalfjarig Bestand in 1609.

ESTER een vrouw met een missie

Door Jan Pons

Antisemitisme of Jodenhaat relateren wij meestal aan wat voor en tijdens WO2 heeft plaatsgevonden. Anno 2019 is antisemitisme (haat tegen Joden) nog steeds een groeiend probleem. Het gif raakt maar niet uitgewerkt! De bekladding van het standbeeld van De Dokwerker in Amsterdam in februari 2019 met verf in de ADO kleuren geel en groen is het zoveelste incident in Nederland en spreekt voor zich. Een groeiend probleem in Europa. Een probleem dat niet alleen voortkomt uit groeperingen burgers, maar ook wordt gevoed door extremistische politieke ideologieën.

De berichtgeving, geschreven en gesproken in allerlei media (o.a. Trouw 1.3.'19), doen mij denken aan het verhaal van **ESTER**. Het Bijbelboek Ester is genoemd naar de hoofdpersoon van het verhaal, de Joodse jonge vrouw Ester; in het Hebreeuws is haar naam Hadassa. Dit verhaal komt oorspronkelijk uit de Hebreeuwse bijbel en vertelt over het niet doorgaan van de uitroeiing van alle Joden in het Perzische Rijk, ongeveer in de 4^e of 5^e eeuw voor Christus. Deze icoon van haar toont ook haar gebed:

'O, Heer, God van Abraham, hoor naar de stem van de uitzichtloosheid en verlos ons uit de hand die kwaad beramen.' Het bijbelverhaal, ook wel een novelle genoemd, is ook voor niet bijbellezers een goed verzorgd en gedetailleerd leesbaar verhaal. Het vertelt hoe het Joodse volk daar werd bedreigd met vernietiging en hoe het van zijn onderdrukker(s) werd bevrijd. Wat opvalt in dit verhaal is, dat de naam van God daarin niet voorkomt.

GEBED OP HET PINKSTERFEEST, gedicht van Ds. Jaap Zijlstra, geplaatst door Dirk Frelink

God onze Trooster, kom en verlos ons uit de gevangenis van onze mistroostigheid. Scheld ons kwijt de schuld van onze mistroostigheid. Scheld ons kwijt de schuld van onze hebzucht, de schuld van onze ontrouw, de schuld van onze onverschilligheid.

Wees ons genadig en stort uw liefde uit in onze harten. Laat ons gloeien van geloof en van geluk, U ziet naar ons om, U vervult ons bestaan met uw goedheid.

Dank U, God onze Vader, voor het wonder van Pinksteren, Uw geest getuigt met onze geest dat wij kinderen van God zijn geliefde kinderen van U, onze trouwhartige Vader, *hallelujah!*

WERELDBOND ST GABRIEL VOOR 16^E KEER IN CONGRES BIJEEN

Door Anneke Meeuwenoord

Elke vier jaar komt de Wereldbond St Gabriel bijeen om de gezamenlijke belangen van de aangesloten verenigingen te bespreken. Deze keer was de bijeenkomst in het Stift St. Admont in Oostenrijk. Niet alleen de organisatie was het doel van de drie dagen in het Stift, maar ook was er de eerste dag van uitgifte (zaterdag 15 juni 2019) van een nieuwe postzegel in de serie Sakrale Kunst. De voorstelling is een engel, een detail een van een beeldhouwwerk van de Doop in de Jordaan.

St Gabriel Österreich gaf diezelfde dag een persoonlijke postzegel uit met daarop het gehele beeldhouwwerk.

HET REMBRANDTJAAR OP DE OMSLAG VAN ONS BLAD (4)

Door Anton Schipper

Voor dit nummer hebben we als wisselzegel gekozen voor een afbeelding van Rembrandts beroemdste schilderij in de Hermitage in St. Petersburg, de Gelijkens van de verloren zoon'.

Het was niet het eerste schilderij met dit onderwerp dat Rembrandt schilderde, maar helaas zijn van die beide schilderijen geen postzegels bekend.

HET KLOOSTER SUCEVITA MET EEN BIJZONDER NICOLAASFRESCO

Door Drs. H.J. Franzen

In Bucovina in het noordoosten van Roemenië ligt aan de rivier Sucevița het gelijknamige dorp alsook het gefortificeerde klooster met dezelfde naam. Het werd gebouwd in de laatste decennia van de zestiende eeuw.

In het interieur zijn o.a. de levenscycli geschilderd van Sint Joris Martyr, de profeet Mozes en Sfântul Nicolae oftewel Sint Nicolaas.

Van één geschilderde Nicolaaslegende uit Sucevița is een postzegel verschenen. Een schip met door de storm gebolde zeilen, rollende golven en een angstige bemanning; op de achterplecht staat Nicolaas met opgeheven rechterhand die ter redding is gekomen op het gebed van de benarde zeelui. In de twee bovenhoeken blaast de Eurakilon (Handelingen 27: 14) zijn adem neer op het schip.

GEZIN EN GEZINSLEVEN IN DE FILATELIE

Door Henk Groenewegen ofm

Als je aan kinderen vraagt van wie ze het meest houden, zullen ze zo goed als allemaal zeggen: 'van Mama en Papa'. Voor kinderen zijn ouders het aller-belangrijkst. Met hun hulp zetten kinderen de eerste stappen in de wereld; van hen ontvangen ze wat zij nodig hebben, leren het leven kennen en met mensen en dingen omgaan. Een thema uit het leven gegrepen! De twee zegels uit een Nederlands velletje van 2017 leiden dit thema op een ludieke manier in.

Na deze beknopte inleiding beschrijft Henk Groenewegen de gezinnen in vroeger tijden zoals in de Oudheid, het Oude Joodse volk en vervolgens in christelijk West-Europa om dan uit te komen bij het hedendaagse gezinsleven

Onderzoek wijst uit dat het voor kinderen 't beste is op te groeien in een veilige omgeving, waar ze warmte en geborgenheid ervaren.

'Oost west, thuis best', wordt vaak over het gezin gezegd. Dit is geen overdreven gezegde. Heel veel intimiteit straalt uit van het beeld van Gustav Vigeland (1869-1943) dat Noorwegen in 1969 op een zegel heeft laten afdrucken.

BAKSTEENGOTIEK IN NOORD DUITSLAND AAN DE OOSTZEE

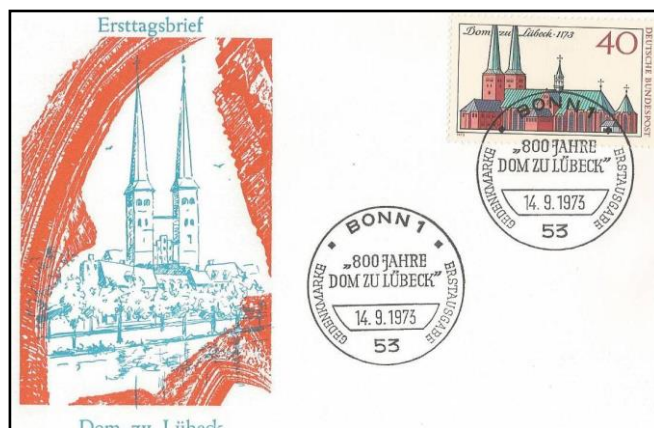
Door Ben Vermeulen

Op de beneden Rijn, in Beieren, speciaal echter in het Noord/Duitse landschap van Schleswig Holstein tot in het tegenwoordige Russische Königsberg is baksteen in de Middeleeuwen bijna het enige bouw materiaal. Tussen Lübeck en de Marienburg aan de Nogat in het huidige Polen is bouwen met baksteen in de Middeleeuwen zowel in de profane als kerkelijke bouw voor de architecten bepalend geweest.

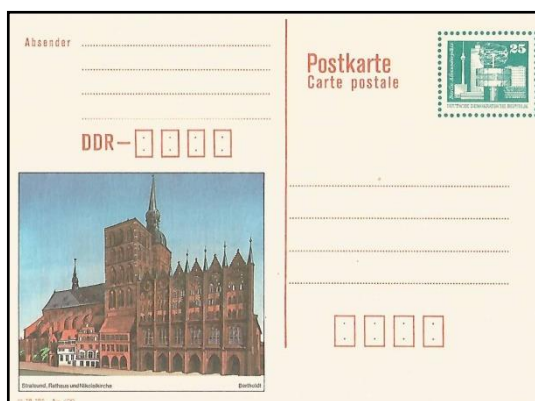
De Hanze

Het meest invloedrijke verbond in de Middeleeuwen was de Hanze. Een dicht net van handelsbetrekkingen omspande sinds de 12^e eeuw het Oostzeegebied tussen Engeland en Vlaanderen in het Westen en van Keulen in het Zuiden tot Nowgorod in het Noord Oosten.

De Noordduitse baksteengotiek had verschillende centra. Lübeck met zijn Dom en Sankt Marienkirche had vooral als voorstad van de Hanze de meeste invloed in het Oostzeegebied. Lübeck is de bakermat van de Noord Duitse baksteengotiek en met de twee kerken beheersen ze het silhouet van de stad.

Sankt Nicolai Kirche Stralsund

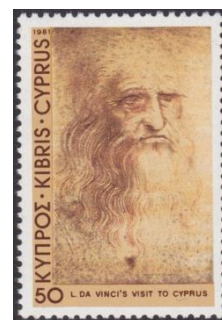

Met de transmissie van Franse gotische vormen naar de baksteengotiek was de Sankt Marienkirche in Lübeck het voorbeeld voor de sacrale baksteengotiek niet alleen voor het Duitse, maar voor het gehele gebied langs de Oostzee. Als eerste bouwwerk naar het voorbeeld van de Marienkirche ontstond van 1270 tot 1360 de Sankt Nicolai Kirche in Stralsund.

TUSSEN ITALIAANSE RENAISSANCESCHILDERS EN NEDERLANDS REMBRANDT LEONARDO DA VINCI, homo universale bij uitstek

Door Joke van Strien

In een artikel uit de serie van 2018 werd kort stilgestaan bij Leonardo da Vinci, wiens sterfdag, 500 jaar geleden, dit jaar wereldwijd wordt herdacht. Reden om nu wat meer aandacht te besteden aan deze bijzondere kunstenaar. De afgelopen maanden zijn er al vele artikelen gepubliceerd, musea paktten uit met mooie tentoonstellingen en er werden documentaires gemaakt waarin Leonardo in het volle licht werd geplaatst. Zoals te verwachten was hebben ook postadministraties wereldwijd een ruime plaats voor de 'jubilaris' ingeruimd in hun jaarprogramma.

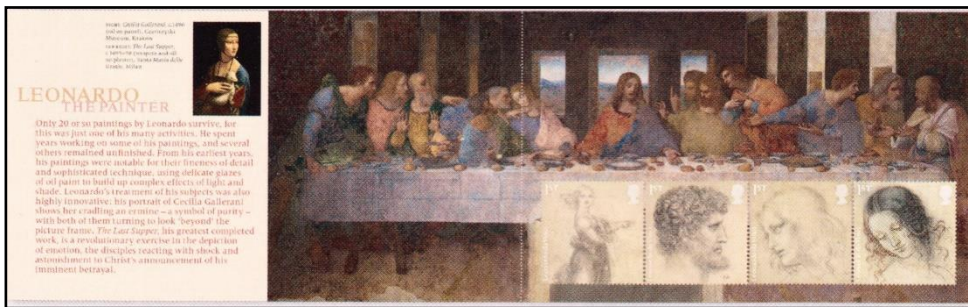

Zou een artikel in 'Gabriël' daar dan nog iets aan toe kunnen voegen? Ik ga toch een poging wagen.

Leonardo ontwikkelde zich tot alleskunner, het ideaal van de renaissance, een *homo universalis*: architect, uitvinder, natuur- en scheikundige, ingenieur, anatomist, cartograaf, schilder, beeldhouwer, schrijver en componist. Hij was linkshandig, maar dit probleem loste hij op door zich aan te leren om in spiegelschrift te schrijven in zijn aantekenboeken.

Er zijn maar een twintigtal schilderijen als echte Da Vinci's geïdentificeerd. De volgende hebben een religieus thema en worden in dit artikel genoemd.

Voor de uitgifte van de herdenkingsserie dit voorjaar gebruikte de Britse Post (Royal Mail) een aantal tekeningen en schetsen uit de Royal Collection – een groot deel van de collectie schetsbladen en tekenboeken, die in 1570 uit de nalatenschap van Leonardo werden verkocht. Ca 100 jaar later kwam een belangrijk gedeelte in handen van koning Charles II, Deze verzameling wordt onder de naam Codex Windsor bewaard in het kasteel van Windsor.

Voor de uitgifte van de herdenkingsserie dit voorjaar gebruikte Royal Mail een aantal tekeningen en schetsen uit de Royal Collection. In de reeks postzegels 1st class is gekozen voor een studie van het hoofd van de apostel Filippus. Deze werd gebruikt in de beroemde wandschildering Het Laatste Avondmaal in de Santa Maria della Grazie.

Dagteksten en zegels van Dirk Frelink

Tekst van de zondag 29-7-2019

Jeremia 17:7

Gezegend is de man die op de HEERE vertrouwt, wiens vertrouwen de HEERE is. Hij zal zijn als een boom, die bij water geplant is, en die zijn wortels laat uitlopen bij een waterloop. Hij merkt het niet als er hitte komt, zijn blad blijft groen. Een jaar van droogte deert hem niet, en hij houdt niet op vrucht te dragen.

Deze keer zegels van na de eeuwwisseling.

Gibraltar 2013 – uit de serie 'Gibraltar Views' boom aan waterval en als onderste zegel Frankrijk 2013 – uit de serie 'lettre prioritaire 20 g' boom met fruit.

Nr.5 OKTOBER

REMBRANDTJAAR OP DE OMSLAG VAN ONS BLAD (5)

Door Anton Schipper

Deze keer is de ets 'De Honderd gulden Prent' ook genoemd 'De predikende Christus' ofwel 'Jezus geneest de zieken' het onderwerp. De titel komt van het verhaal dat Rembrandt een exemplaar van deze prent – zijn eigen werk dus – wilde terugkopen tegen de prijs van honderd gulden. Voor die tijd een enorm bedrag!

BIJZONDERHEDEN OVER TWEE HEILIGE NICOLAZEN

Door Drs. H.J. Franzen

De auteur doet uitgebreid uit de doeken hoe en waardoor 'onze' Sint-Nicolaas, de heilige Nicolaas van Myra (ca 270-ca 340) geboren in Patara vele geloofsdaden en wondertekens kreeg toebedeeld van zijn naamgenoot de heilige Nicolaas van Sion (ca500 – 564), eerst abt van het klooster heilige Sion en later bisschop gewijd van Pinara.

OVER GELUID EN STILTE OP ZEGELS

Door Henk Groenewegen ofm

De huidige wereld wordt beheerst door enorm veel geluid. Een postzegel van Nederland – juichende voetballers – en een van St. Vincent (Cariben) – een steelband speelt – illustreren dit lawaai aan het begin van het artikel. Deze voorbeelden zijn aanleiding voor een bespiegeling over geluid en stilte in onze wereld, geïllustreerd met postzegelvondsten. Het artikel stemt tot nadenken.

HULDRYCH ZWINGLI, vernieuwer in contact met het volk

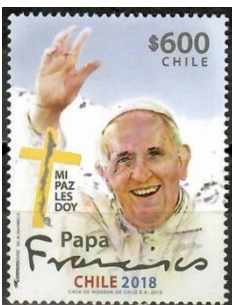
Door Ben Vermeulen

Levensbeschrijving van de Zwitserse reformator Zwingli, aanvankelijk pastoor aan het Grossmünster in Zürich, maar vanaf 1519 criticus van vele misstanden in de Katholieke Kerk, net als de Duitse Martin Luther en de Fransman Jean Calvin (Johannes Calvijn). Sterven zijn beide medestanders een natuurlijke dood, Zwingli werd tijdens de burgeroorlog bij het klooster Kappel samen met 500 medestanders op 11 oktober 1531 om het leven gebracht. Eerst gevierendeeld en daarna verbrand.

LOGO'S EN MOTTO'S VAN RECENTE PAUSREIZEN

Door Harry Manie

Paus Franciscus zet de traditie van paus Johannes Paulus II voort. Hij heeft sinds zijn uitverkiezing in 2013 al vele reizen gemaakt. Deze reizen hebben een logo en een motto.

Op een aantal daarvan gaat deze bijdrage in, natuurlijk met bijzondere interesse voor de filatelistische aspecten.

Het motto van het bezoek aan Estland is: "Mu

süda, ärka üles!" Een in Estland bekend gezang van de Estse componist Cyrillus Kreek, gebaseerd op psalm 57 vooral vers 8 en 9: 8: Kindel on **mu süda**, oh Jumal! **Mu süda** on kindle. Ma tahan laulda ja mangfida. 9: **Ärka üles**, mu au; **ärka**, naabel, **ärka**, kannel, ma araran **üles** koidu! NBV 57:8 **Mijn hart** is gerust, o God, **mijn hart** is gerust, ik wil voor u zingen en spelen. 9: **Ontwaak mijn ziel, ontwaak** met harp en lier, ik wil het morgenrood wekken.

REMBRANDTJAAR OP DE OMSLAG VAN ONS BLAD (6)

Door Anton Schipper

'De geboorte van Jezus' toont heel eenvoudig, zonder ver In dit laatste nummer van dit Rembrandtjaar, het decembertijdschrift, hebben we op de omslag een zegel uit Sierra Leone (blok2001) met een fraaie tekening van Rembrandt in rood krijt van de geboorte van Jezus geplaatst. Rembrandt kon met een paar lijnen op papier het wezenlijke van een verhaal of gebeurtenis uitbeelden. Deze tekening de details, Maria die haar pasgeboren baby tegen haar schouder houdt in een gebaar dat tederheid en liefde uitdrukt. Kernachtig wordt het menselijke van Jezus' geboorte weergegeven. Op grond van de datering van de tekening (1635/36) heeft hij misschien wel zijn vrouw Saskia met hun eerste kind als model gebruikt. Dat jongetje Rumbartus heeft slechts twee maanden geleefd. Ook hun volgende kinderen stierven na hun geboorte. Alleen Titus, het vierde kind dat in september 1641 geboren werd, bleef leven. Rembrandt kende dus zowel de pijn als de vreugde van de geboorte van kinderen.

OVER GODSBELEVING IN DE FILATELIE

Door Henk Groenewegen ofm

Kijk naar de jaarlijkse uitgaven van de kerstzegels of decemberzegels zoals ze tegenwoordig genoemd worden. Hoewel de Nederlandse post in 2005 nog een apart velletje uitgaf met tien Goede Doelzegels, die ieder een aspect van het Kerstverhaal uitbeelden, zijn daarna alleen maar zegels uitgegeven met sfeertekeningen, afbeeldingen van eten, drinken, natuur en traditionele gebruiken in de decemberdagen. Met deze afbeelding wordt aan het leven van de mensen in de maand december toch iets diepers toebedacht dan alleen bezig zijn met culinaire en huiselijke zaken.

Dat de behoefte naar contact met elkaar, verbondenheid in het delen van vreugde en leed blijven in het leven van de mensen een grote rol spelen, laat de auteur in deze bijdrage zien in woord en beeld.

DE KUNST VAN HET GLASSCHILDEREN, STEEDS WEER EEN VERRASSING!

Door Joke van Strien

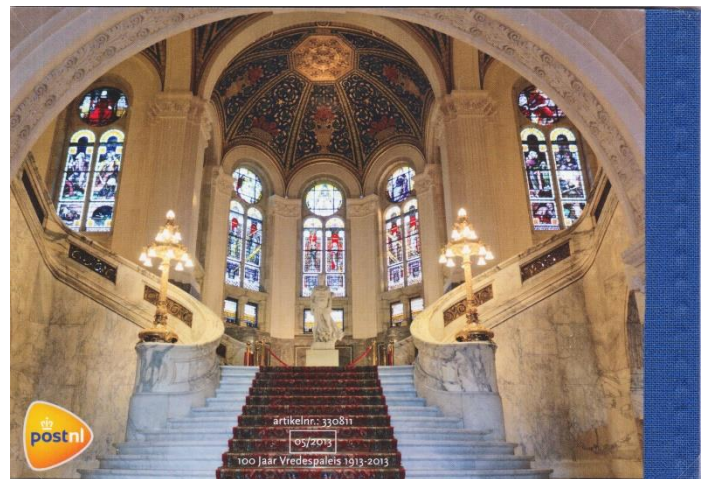
De kunst van het beschilderen van glas werd al in het eerste millennium beoefend. Toen nog door kleine stukken gekleurd glas - de lijnen en figuren werden ingebrand met zwarte brandverf - met loden strips bij elkaar te houden. Een hoogtepunt bereikte de glasschilderkunst in de middeleeuwse kathedralen. In de 17^e/18^e eeuw - de tijd van de barok met zijn uitbundige plafonddecoraties - raakte deze kunst langzamerhand in onbruik tot in de loop van de 19^e eeuw de techniek opnieuw werd geleerd en weer volop werd toegepast in kerken en openbare gebouwen.

De 20ste eeuw is voor de glasschilderkunst een periode van vernieuwing geweest. Gebrandschilderde ramen werden onderdeel van de architectuur. Glaskunstenaars werkten samen met architecten, wat leidde tot verrassende composities met gebruik van nieuwe materialen.

WIJZEN, MAGIËRS, KONINGEN! WETENSCHAP OF EVANGELIE?

Door Jan Pons

Het Kerstverhaal is in onze westerse beleving niet compleet zonder de verhalen over de wijzen uit het oosten en ook niet zonder die over de vlucht naar Egypte en het verhaal over de Kindermoord in Bethlehem. Bovendien, als je het hebt over het kerstverhaal, welk verhaal bedoel je dan? Het verhaal

uit Matteüs 2 of dat in Lukas 2 of moet je beide verhalen in samenhang lezen?

Ik denk dat die verhalen onverenigbaar zijn als je ze leest als objectieve verslaggeving van wat er toen gebeurde. Dat moeten we dus maar niet doen, omdat de Bijbel geen objectieve verslaggeving van gebeurtenissen is maar een spiritueel boek. Want in die verhalen gaat het over ons en kun je deze niet lezen zoals een verslag uit krant of tijdschrift. Zou je dat wel doen dan ben je als iemand die een gedicht leest en de beelden die dat gedicht oproepen letterlijk zou nemen.

Geboorteverhalen in de Bijbel zijn geen reportage van iemands feitelijke geboorte, maar een illustratie van iemands leven'. (Citaat van ds. Carel ter Linden)

De auteur geeft met voorbeelden en citaten aan hoe we de bijna 2000 jaar oude bijbelteksten vandaag zouden kunnen lezen, zodat we er ook met Kerst 2019 en in het nieuwe jaar 2020 een bron van inspiratie voor ons dagelijks leven kunnen vormen.

KERSTMIS 2019....Een Frans kersttafereel op een Duitse zegel!

Door Joop Kuijer

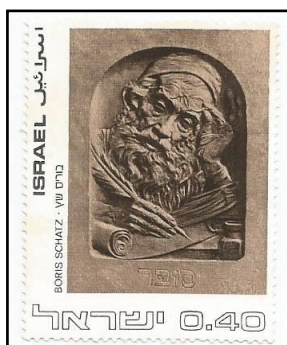
Tot mijn verbazing én verrassing heeft de Duitse Post op 10 oktober 2019 een kerstzegel uitgebracht met daarop een detail van het beroemde gebrandschilderde raam van de Notre-Dame van Chartres! Dit siert de zegel (Michel no: 3495) die met toeslag is uitgegeven. Verrassend, omdat je zou verwachten dat er in Duitsland op dit gebied nog wel voldoende keus zou zijn!

Het detail op de Duitse postzegel is genomen uit het zogeheten Incarnatieraam, vervaardigd tussen 1145 en 1155 in het midden onder het westelijk roosraam. Het bleef gespaard bij de grote brand in 1194 die de Notre Dame bijna geheel verwoestte.

Een vergelijking dient zich aan: Op 15 april 2019 werd de PARIJSE Notre Dame door brand verwoest..... Was het ontwerp voor de Duitse kerstpostzegel met het raam in de Notre Dame van Chartres soms een herinnering???? (opm. van Joke van Strien)

GODS LIEDBOEK: DE PSALMEN

Door L. Westera

Een paar jaar geleden heb ik het plan opgevat om te proberen bij elke Psalm filatelistisch materiaal te zoeken en daar ben ik nog steeds mee bezig. Of het ook af komt tijdens mijn leven is maar de vraag, want mijn geboortjaar is 1942 en het onderwerp is zo uitgebreid ! Ondanks dat euvel beleef ik er veel genoeg aan. Bovendien, de uitgave van onze vereniging "Bijbelteksten op postzegels" bewijst heel goede diensten. Toch blijft het zoeken. Door middel van dit artikel wil ik U deelgenoot maken van mijn bezigheid.